

SKRIFTLIGT SPÖRSMÅL 1044/2005 rd

Familjepension

Till riksdagens talman

Avsikten med de lagstadgade familjepensionerna är att trygga de anhörigas, d.v.s. barnens och änkans/änklingens, utkomst när familjeförsörjaren avlidit. I vår lagstiftning finns två parallella system; familjepension enligt arbetspensionslagarna och familjepensionen inom ramen för folkpensionssystemet. Ytterligare stadgas det om familjepension i lagen om olycksfallsförsäkring, som i sin tur ger ett skydd åt den efterlevande maken när en arbetstagare dött som följd av olycksfall i arbetet. Det finns dock en del oskäligheter i dessa system, speciellt med tanke på den efterlevandes familjepension.

Skyddet för den efterlevande maken är i de båda parallella systemen stadgat att upphöra om den efterlevande maken gifter om sig före fyllda 50 år. Då förlorar den efterlevande ett betydligt ekonomiskt skydd. Eftersom det i många fall är frågan om unga efterlevande finns det ofta låna att ta hand om. Situationen är också oskälig speciellt med tanke på barnen. Den efterlevande makens nya make har ingen skyldighet att ekonomiskt ta hand om den efterlevandes barn från det tidigare äktenskapet. Således tappar barnen det ekonomiska skydd de haft via den efterlevande makens familjepension. Dock finns det möjlighet för den efterlevande att få familjepension som klumpsumma för tre år framåt när det nya äktenskapet ingås, men beskattningen på denna klumpsumma är mycket oskälig. Den stora frågan är vad som händer om även det nya äktenskapet upplöses och den efterlevande inte har rätt till familjepension på basen av det nya äktenskapet. Under vissa förutsättningar kan den efterlevande

börja få familjepension på nytt om det nya äktenskapet upphör inom fem år. Således är det för den efterlevande en stor ekonomisk risk att gifta om sig eftersom hon/han står utan skydd om det nya äktenskapet upplöses efter t.ex. sex år utan att det finns gemensamma barn och den efterlevande är under 50 år. Detta system kan lätt leda till att många efterlevande beslutar att låta bli att gifta om sig för att behålla det skydd de har. Detta är mycket beklagligt med tanke på den efterlevandes livssituation och systemet uppmuntrar inte den efterlevande att gå vidare med sitt liv.

Den ovan nämnda situationen är speciellt oskälig när det gäller lagen om olycksfallsförsäkring eftersom stadgandet om när familjepensionen upphör inte begränsar sig till efterlevande som gifter om sig före fyllda 50 år. Det finns ingen åldersgräns och således går familjepensionen förlorad när den efterlevande gifter om sig oberoende om hon/han är 40, 50 eller 90 år. Detta är speciellt ohållbart med tanke på situationer när den efterlevande gifter om sig vid en äldre ålder och den nya maken också är äldre. Det är inte helt osannolikt att äktenskapet upplöses på grund av dödsfall i ett tidigt skede och då står den efterlevande där utan familjepension om det inte finns gemensamma barn. Efterlevande som får familjepension enligt denna lag har inte samma möjlighet att få familjepension på nytt om det nya äktenskapet upplöses. Ytterligare försämras den efterlevande makens skydd på basen av lagen om olycksfallsförsäkring i och med att familjepensionen upphör även på grund av ett nytt samborförhållande. Detta är mycket motsägelsefullt, ef-

tersom samboförhållande inte berättigar till familjepension men nog anses som en grund för dess upphörande.

Förutom det ovan nämnda finns det flera oskäligheter gällande systemet med familjepensioner. Det finns grupper av närstående som inte omfattas av skyddet. De som lämnas utan skydd är bl.a. efterlevande under 50 år som inte har gemensamma barn med den avlidne, efterlevande som varit gifta med den avlidne mindre än fem år samt sambor. Motsägelsefullt är att sambor jämsätts med äkta makar i många ekonomiska frågor, så som gällande bostads- och studiestöd, men inte då det gäller familjepensioner. Det är oskäligt att familjepensionen inte gäller ens sambor som levt länge tillsammans och har gemensamma barn. I alla de ovanstående situationerna är det ändå frågan om att den andra försörjaren

har avlidit och således blir den efterlevande ensam kvar med eventuella lån och dylikt.

Med hänvisning till det som anförs ovan får vi i den ordning 27 § riksdagens arbetsordning föreskriver ställa följande spörsmål till den minister som saken gäller:

Vad tänker regeringen göra för att rätta till de oskäligheter som finns i systemet för familjepensioner gällande den efterlevande makens skydd vid omgifte och

ämnar regeringen utvidga gruppen av närstående som är berättigade till familjepension så att stadgandena kommer att omfatta även unga barnlösa efterlevande makor, sambor samt efterlevande makor efter kortare äktenskap?

Helsingfors den 20 december 2005

Nils-Anders Granvik /sv
Pehr Löw /sv
Roger Jansson /sv

Astrid Thors /sv
Christina Gestrin /sv
Eva Biaudet /sv

KIRJALLINEN KYSYMYS 1044/2005 vp**Perhe-eläke*****Eduskunnan puhemiehelle***

Lakisääteisten perhe-eläkkeiden tarkoituksena on turvata omaisten eli lasten ja lesken toimeentulo perheen huoltajan kuoltua. Lainsäädännössämme on kaksi rinnakkaista järjestelmää: työeläkelakien mukainen perhe-eläke ja kansaneläkejärjestelmän mukainen perhe-eläke. Lisäksi perhe-eläkkeestä säädetään tapaturmavakuutuslaissa, joka puolestaan antaa suojan leskelle työntekijän kuoltua työtapaturman seurauksena. Näissä järjestelmissä on kuitenkin eräitä kohtuuttomuuksia varsinkin lesken perhe-eläkkeen osalta.

Lesken suoja on molemmissa rinnakkaisissa järjestelmissä säädetty päättymään, jos leski menee uudelleen naimisiin, ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta. Tällöin leski menettää huomattavan taloudellisen suojan. Koska monissa tapauksissa kyse on nuorista leskistä, heillä on usein lainaa hoidettavana. Tilanne on myös kohtuuton varsinkin lasten kannalta. Lesken uudella puolisolla ei ole velvollisuutta huolehtia taloudellisesti lesken aikaisemmasta avioliitosta olevista lapsista. Näin ollen lapset menettävät taloudellisen suojan, joka heillä on ollut lesken perhe-eläkkeen kautta. Leskellä on kuitenkin mahdollisuus saada perhe-eläkettä kokonaissummana kolmeksi vuodeksi eteenpäin uutta avioliittoa solmittaessa, mutta tämän kokonaissumman verotus on varsin kohtuutonta. Keskeisenä kysymyksenä on se, mitä tapahtuu, jos myös uusi avioliitto purkautuu ja leskellä ei ole oikeutta perhe-eläkkeeseen uuden avioliiton perusteella. Eräin edellytyksin leski voi alkaa saada perhe-eläkettä uudelleen, jos uusi avioliitto päättyy viiden vuoden ku-

luessa. Näin ollen naimisiinmeno uudelleen on leskelle suuri taloudellinen riski, koska hän jää vaille suojaa, jos uusi avioliitto purkautuu esim. kuuden vuoden kuluttua ilman, että puolisoilla on yhteisiä lapsia ja leski on alle 50-vuotias. Tämä järjestelmä voi helposti johtaa siihen, että monet lesket päättävät olla menemättä uudelleen naimisiin heillä olevan suojan säilyttämiseksi. Tämä on hyvin valitettavaa lesken elämäntilanteen kannalta, ja järjestelmä ei kannusta leskeä menemään eteenpäin elämässään.

Edellä mainittu tilanne on erityisen kohtuuton tapaturmavakuutuslaissa, koska säännös perhe-eläkkeen päättymisajasta ei rajoitu leskiin, jotka menevät uudelleen naimisiin ennen kuin ovat täyttäneet 50 vuotta. Mitään ikärajaa ei ole, ja näin ollen perhe-eläke menetetään lesken mennessä uudelleen naimisiin riippumatta siitä, onko hän 40-, 50- vai 90-vuotias. Tämä on erityisen kestävätilanteita tilanteissa, joissa leski menee uudelleen naimisiin myöhemmällä iällä uuden puolison ollessa myös vanha. Ei ole täysin epätodennäköistä, että avioliitto purkautuu kuolemantapauksen vuoksi varhaisessa vaiheessa, jolloin leski jää vaille perhe-eläkettä, jollei puolisoilla ole yhteisiä lapsia. Tämän lain mukaan perhe-eläkettä saavalla leskellä ei ole samaa mahdollisuutta saada perhe-eläkettä uudelleen, jos uusi avioliitto purkautuu. Lisäksi lesken suoja heikkenee tapaturmavakuutuslain perusteella sen vuoksi, että perhe-eläke päättyy myös uuden avioliiton perusteella. Tämä on hyvin ristiriitaista, koska avioliitto ei oikeuta perhe-eläkkeeseen, mutta sitä pidetään kuitenkin perusteena sen lakkaamiselle.

Edellä sanotun lisäksi perhe-eläkejärjestelmässä on useita kohtuuttomuuksia. Omaisten piirissä on suojan ulkopuolella olevia ryhmiä. Suojan ulkopuolelle jäävät mm. alle 50-vuotiaat lesket, joilla ei ole yhteisiä lapsia vainajan kanssa, alle viisi vuotta vainajan kanssa naimisissa olleet lesket sekä avopuolisot. Ristiriitaista on se, että avopuolisot rinnastetaan aviopuolisoihin monissa taloudellisissa asioissa, kuten asumis- ja opintotuessa mutta ei perhe-eläkkeissä. On kohtuutonta, että edes pitkään yhdessä eläneet avopuolisot, joilla on yhteisiä lapsia, eivät saa perhe-eläkettä. Kaikissa edellä mainituissa tilanteissa kyse on kuitenkin siitä, että toinen huoltaja on kuollut ja näin ollen leski jää yksin mahdollisten lainojen ym. kanssa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä niiden kohtuuttomuuksien korjaamiseksi, joita on perhe-eläkejärjestelmässä lesken suojan osalta ja

aikooko hallitus laajentaa perhe-eläkkeeseen oikeutettujen omaisten ryhmää siten, että säännökset ulottuvat myös nuoriin lapsettomiin leskiin, avopuolisoihin sekä lyhyehkön aikaa avioliitossa olleisiin leskiin?

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2005

Nils-Anders Granvik /r
Pehr Löfv /r
Roger Jansson /r

Astrid Thors /r
Christina Gestrin /r
Eva Biaudet /r

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-
tanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kan-
sanedustaja Nils-Andres Granvikin /r ym. näin
kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1044/2005
vp:

*Mitä hallitus aikoo tehdä niiden koh-
tuuttomuuksien korjaamiseksi, joita on
perhe-eläkejärjestelmässä lesken suo-
jan osalta ja*

*aikooko hallitus laajentaa perhe-eläk-
keeseen oikeutettujen omaisten ryhmää
siten, että säännökset ulottuvat myös
nuoriin lapsettomiin leskiin, avopuoli-
soihin sekä lyhyehkön aikaa avioliitos-
sa olleisiin leskiin?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lakisääteisten perhe-eläkkeidemme tarkoitukse-
na on turvata lesken ja lasten toimeentulo per-
hehuoltajan kuoltua. Lakisääteinen perhe-elä-
keturva muodostuu kahdesta rinnakkaisesta jär-
jestelmästä. Työeläkelakien mukaisella perhe-
eläkkeellä korvataan sitä ansiotulon menetystä,
joka perheelle aiheutuu huoltajan kuolemasta.
Kansaneläkejärjestelmään kuuluvalla perhe-elä-
kelain mukaisella yleisellä perhe-eläkkeellä puo-
lesta turvataan lesken ja lasten vähimmäistoime-
entulo. Lisäksi lakisääteisen tapaturmavakuu-
tusjärjestelmän mukaisella perhe-eläkkeellä tur-
vataan työtapaturmaisesti kuolleen perhehuol-
tajan omaisten toimeentulo. Tapaturmavakuutus-
lain mukainen perhe-eläke on vahingonkorvaus-
luonteinen, ja se on ensisijainen etuusmuoto työ-
ja yleiseen perhe-eläkkeeseen nähden.

Yhteiskunnassamme tapahtuneiden muutos-
ten, kuten perheen molempien aviopuolisoiden
lisääntyneen työssäkäynnin, myötä lakisääteinen
perhe-eläkejärjestelmämme uudistettiin 1990-lu-
vun alkupuolella. Uudistuksessa kiinnitettiin
päähuomio lasten toimeentuloon ja leskeneläk-
keen saamisedellytyksiä tarkennettiin ottaen
huomioon lesken lisääntyneet mahdollisuudet
saada omia eläke- ja ansiotuloja.

Työ- ja kansaneläkejärjestelmän mukaiseen
leskeneläkkeeseen on oikeus kaikilla sellaisilla
leskillä, jotka olivat avioliitossa edunjähtäjän
kanssa tämän kuollessa ja jotka olivat solmineet
avioliittonsa ennen edunjähtäjän 65 vuoden ikää
ja joilla on tai on ollut yksi tai useampia yhteisiä
lapsia edunjähtäjän kanssa. Yhteisen lapsen tilan-
teessa leskeneläkeoikeuden piiriin kuulumiselle
ei ole säädetty lesken iän ja avioliiton keston suh-
teen minkäänlaisia rajoituksia. Leskeneläkeoi-
keuden henkilöpiirin rajoitukset koskevat pel-
kästään sellaisia leskiä, joilla ei ole eikä ole ollut
yhteistä lasta edunjähtäjän kanssa. Tällöin leskel-
lä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos hän on edun-
jähtäjän kuollessa täyttänyt 50 vuotta, avioliitto
on solmittu, ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuot-
ta ja avioliitto on kestänyt vähintään viisi vuotta.
Työeläkejärjestelmässä edunjähtäjän kuollessa
leskeltä edellytetty 50 vuoden ikä ei koske pitkä-
aikaisesti työkyvyttömäksi tullutta leskeä. Les-
kellä, joka täyttää 65 vuotta, on oikeus omaan
kansaneläkkeeseen. Siten kansaneläkejärjestel-
män mukainen leskeneläkeoikeus päättyy lesken
täyttäessä kansaneläkelain mukaisen 65 vuoden
vanhuuseläkeiän. Työeläkejärjestelmässä les-
keneläkeoikeus jatkuu ilman tällaista takarajaa.

Työ- ja kansaneläkejärjestelmässä avopuoli-
soilla ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen. Tämä

perustuu avioliittolaissa säädettyyn periaatteen, jonka mukaan vain aviopuolisoilla on elatusvelvollisuus toisiinsa nähden. Lakisääteinen eläkejärjestelmämme takaa kuitenkin kullekin henkilölle oman eläketurvan.

Työeläkelakien mukainen perhe-eläke määräytyy kuolleen perheenhuoltajan työstään ansaitseman eläkkeen perusteella. Eläkkeeseen oikeutetut leski ja lapset jakavat kuolleen huoltajan ansaitseman eläkkeen siten, että lesken osuus edunjättäjän eläkkeestä on 17—50 % sen mukaan, kuinka monta lasta edunsaajalla on. Jos lapsia ei ole tai lapsia on yksi, leskeneläkkeen suuruus on 50 % ja, jos lapsia on vähintään neljä, leskeneläkkeen suuruus on 17 % edunjättäjän ansaitsemasta eläkkeestä. Koska leskeneläkeoikeus perustuu avioliittolain mukaiseen elatusvelvollisuuteen, lesken omat työeläkkeet ja -tulot vaikuttavat eläkesovituksen kautta vähentävästi leskeneläkkeen määrään. Jos nämä lesken omat tulot ovat noin 1,5—2 kertaa suuremmat kuin edunjättäjän eläke, leskeneläkettä ei makseta.

Työeläkejärjestelmässä myös edunjättäjän entisellä puolisoilla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos edunjättäjä oli kuollessaan velvollinen suorittamaan hänelle sosiaalilautakunnan sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä vahvistettua, määräajoin suoritettavaa elatusapua. Entisen puolison eläke määräytyy edunjättäjän hänelle maksaman elatusavun perusteella, kuitenkin siten, että se voi olla enintään puolet leskeneläkkeestä, jos leskikin on edunsaaja.

Tapaturmavakuutuslain mukaiseen leskeneläkkeeseen on oikeus edunjättäjän aviopuolisolla. Myös edunjättäjän avopuolisolla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos avopuolisoilla on yhteinen lapsi tai viranomaisen vahvistama sopimus keskinäisestä elatuksesta. Jos avioliitto tai avoliitto on solmittu edunjättäjän kuolemaan johta-

neen tapaturman jälkeen, oikeutta leskeneläkkeeseen ei kuitenkaan ole, jollei liitosta ole syntynyt lasta tai liitto ei ole jatkunut kolmea vuotta. Leskeneläkeoikeutta ei ole mitenkään rajoitettu lesken ikään. Tapaturmavakuutuslain mukaisen leskeneläkeoikeuden työ- ja kansaneläkejärjestelmää laajempi henkilöpiiri ja erilaiset saamisedellytykset perustuvat tapaturmavakuutuslain mukaisten etuuksien vahingonkorvausluonteeseen.

Työ- ja kansaneläkejärjestelmän mukainen leskeneläke lakkaa, jos leski solmii uuden avioliiton ennen 50 vuoden ikää. Tällöin leskellä on kuitenkin oikeus saada leskeneläkettä kertakorvauksena määrä, joka vastaa kolmen vuoden ajalta maksettavan leskeneläkkeen määrää. Perhe-eläkeuudistuksen tavoitteen mukaisesti yli 50-vuotiaana uuden avioliiton solmineen lesken saama perhe-eläke muodostaa yhdessä hänen oman eläkkeensä kanssa riittävän toimeentulon. Siksi uuden avioliiton perusteella uutta perhe-eläketurvaa ei enää tarvita. Tapaturmavakuutuslain mukainen leskeneläke lakkaa lesken iästä riippumatta uuden avioliiton solmimisen myötä. Tämä johtuu siitä, ettei tapaturmavakuutusjärjestelmä vahingonkorvausoikeudellisen luonteensa vuoksi velvoita työnantajaa korvausvelvolliseksi kuolleen työntekijän lesken avioituessa uudelleen. Tässäkin tilanteessa leskellä on kuitenkin oikeus saada kertakorvauksena kolmen vuoden leskeneläkettä vastaava määrä.

Edellä tarkoitetut 1990-luvun perhe-eläkejärjestelmien uudistukset on tehty yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Uudistuksien taustalla olleet perusteet ovat eläkejärjestelmän kannalta edelleen päteviä. Leskeneläkeoikeuden laajentaminen lisäisi myös eläkemenoja tilanteessa, jossa eläkemenot jo muutenkin kasvavat väestön ikääntymisen myötä.

Helsingissä 11 päivänä tammikuuta 2006

Sosiaali- ja terveysministeri Tuula Haatainen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 1044/2005 rd undertecknat av riksdagsledamot Nils-Anders Granvik /sv m.fl.:

Vad tänker regeringen göra för att rätta till de oskäligheter som finns i systemet för familjepensioner gällande den efterlevande makens skydd vid omgifte och

ämnar regeringen utvidga gruppen av närstående som är berättigade till familjepension så att stadgandena kommer att omfatta även unga barnlösa efterlevande makor, sambor samt efterlevande makor efter kortare äktenskap?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Syftet med våra lagstadgade familjepensioner är att trygga den efterlevande makens och barnens utkomst när familjeförsörjaren avlidit. Det lagstadgade familjepensionsskyddet består av två parallella system. Familjepension enligt arbetspensionslagarna ersätter den förvärvsinkomstförlust som drabbar familjen till följd av försörjarens död. Den allmänna familjepensionen enligt familjepensionslagen, som hör till folkpensionssystemet, tryggar åter en minimiutkomst för den efterlevande maken och barnen. Familjepension enligt det lagstadgade olycksfallsförsäkringssystemet tryggar dessutom utkomsten för anhöriga till en familjeförsörjare som omkommit genom ett olycksfall i arbetet. Familjepension enligt lagen om olycksfallsförsäkring är av skadeståndstyp och är en primär förmånsform i förhållande till arbets- och den allmänna familjepensionen.

Till följd av de förändringar som inträffat i vårt samhälle, t.ex. att bägge makarna i familjen allt oftare arbetar, reviderades vårt lagstadgade familjepensionssystem i början av 1990-talet. I reformen fästes störst uppmärksamhet vid barnens försörjning och förutsättningarna för erhållande av efterlevandepension preciserades med beaktande av den efterlevande makens ökade möjligheter till egna pensions- och förvärvsinkomster.

Rätt till efterlevandepension enligt arbets- och folkpensionssystemet har alla efterlevande makar som var gifta med förmånslåtare när denna avled och som hade ingått äktenskap innan förmånslåtare fyllt 65 år eller som har eller har haft ett eller flera gemensamma barn med förmånslåtare. I situationer där det finns gemensamma barn har det inte föreskrivits om några som helst restriktioner när det gäller den efterlevande makens ålder och äktenskapets längd för att han eller hon skall omfattas av rätten till efterlevandepension. Restriktionerna gällande den personkrets som har rätt till efterlevandepension gäller endast sådana efterlevande makar som inte har eller har haft gemensamma barn med förmånslåtare. Då har den efterlevande maken rätt till efterlevandepension, om han eller hon har fyllt 50 år när förmånslåtare avlider, äktenskapet har ingåtts innan han eller hon fyllt 50 år och äktenskapet har varat minst fem år. Inom arbetspensionssystemet gäller kravet på att den efterlevande maken skall ha fyllt 50 år när förmånslåtare avlider inte en efterlevande make som blivit långvarigt arbetsoförmögen. En efterlevande make som fyller 65 år har rätt till egen folkpension. Sålunda upphör rätten till efterlevandepension enligt folkpensionssystemet när den efterlevande

maken uppnår åldern för ålderspension enligt folkpensionslagen, dvs. 65 år. Inom arbetspensionssystemet fortsätter rätten till efterlevandepension utan någon sådan tidsgräns.

Inom arbets- och folkpensionssystemet har sambor inte rätt till efterlevandepension. Detta grundar sig på äktenskapslagens princip, enligt vilken endast äkta makar är skyldiga att försörja varandra. Vårt lagstadgade pensionssystem garanterar ändå var och en ett eget pensionsskydd.

Familjepensionen enligt arbetspensionslagarna bestäms på grundval av den pension som den avlidne familjeförsörjaren intjänat genom sitt arbete. En efterlevande make och barn som är berättigade till pension delar på den pension som den avlidne försörjaren intjänat så att den efterlevande makens andel av pensionen är 17–50 % beroende på hur många barn förmånstagaren har. Om det inte finns några barn eller om det finns ett barn är efterlevandepensionen 50 % och om det finns minst fyra barn är efterlevandepensionen 17 % av den pension som förmånslåtarens intjänat. Eftersom rätten till efterlevandepension grundar sig på försörjningsskyldigheten enligt äktenskapslagen inverkar den efterlevande makens egna arbetspensioner och -inkomster genom pensionsjämkning minskade på efterlevandepensionens belopp. Om den efterlevande makens egna inkomster är ungefär 1,5–2 gånger större än förmånslåtarens pension betalas ingen efterlevandepension.

Inom arbetspensionssystemet har också förmånslåtarens tidigare make rätt till efterlevandepension om förmånslåtarens vid sin död var skyldig att betala ett periodiskt underhållsbidrag som fastställts genom socialnämndens avtal eller domstolens beslut. En tidigare makes pension bestäms på grundval av det underhållsbidrag som förmånslåtarens betalat, dock så att den kan vara högst hälften av efterlevandepensionen, som även den efterlevande maken är förmånstagare.

Rätt till efterlevandepension enligt lagen om olycksfallsförsäkring har förmånslåtarens make. Även förmånslåtarens sambo har rätt till efterlevandepension om samborna har ett gemensamt barn eller ett av myndigheterna fastställt avtal om inbördes underhåll. Om äktenskapet eller sambo-

förhållandet har ingåtts efter det olycksfall som ledde till förmånslåtarens död föreligger emellertid ingen rätt till efterlevandepension, om inget barn fötts i äktenskapet eller förhållandet eller om äktenskapet eller förhållandet inte har varat tre år. Rätten till efterlevandepension är inte på något sätt begränsad till den efterlevande makens ålder. Att rätten till efterlevandepension enligt lagen om olycksfallsförsäkring omfattar en större personkrets än arbets- och folkpensionssystemet och att förutsättningarna för erhållande av pension är annorlunda grundar sig på att förmånerna enligt lagen om olycksfallsförsäkring är av skadeståndstyp.

Efterlevandepensionen enligt arbets- och folkpensionssystemet upphör om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap före 50 års ålder. Då har den efterlevande maken emellertid rätt att få efterlevandepension i form av en engångsersättning vars belopp motsvarar efterlevandepensionen för tre år. I enlighet med målet för familjepensionsreformen ger familjepensionen till en efterlevande make som ingått nytt äktenskap efter 50 års ålder tillsammans med hans eller hennes egen pension en tillräcklig utkomst. Därför behövs inget nytt familjepensionsskydd på grundval av det nya äktenskapet. Efterlevandepension enligt lagen om olycksfallsförsäkring upphör oberoende av den efterlevande makens ålder när han eller hon ingår ett nytt äktenskap. Detta beror på att olycksfallsförsäkringssystemet på grund av sin skadeståndsrättsliga karaktär inte ålägger arbetsgivaren ersättningsskyldighet när en avliden arbetstagares efterlevande make ingår ett nytt äktenskap. Även i denna situation har den efterlevande maken emellertid rätt till en engångsersättning som motsvarar tre års efterlevandepension.

Ovan nämnda reformer av familjepensionssystemen på 1990-talet företogs i samarbete med arbetsmarknadsorganisationerna. De motiv som låg bakom reformerna är fortfarande fullt giltiga med tanke på pensionssystemet. En utvidgning av rätten till efterlevandepension skulle också öka pensionsutgifterna i en situation där pensionsutgifterna ökar även annars på grund av att befolkningen blir äldre.

Ministerns svar

KK 1044/2005 vp — Nils-Anders Granvik /r ym.

Helsingfors den 11 januari 2005

Social- och hälsovårdsminister Tuula Haatainen